

Област Видин

Население (2013)	96 506
Територия (кв. км)	3 032,9
Брой на населените места	143
Относителен дял на населението в градовете (%)	64,1

Общ преглед

Видин е най-слабо развитата в икономически план област в страната. Въпреки някои положителни тенденции през 2012 и 2013 г. състоянието на пазара на труда в областта остава критично, а доходите на домакинствата – ниски. Част от социално-икономическите проблеми на областта се коренят в нейния непрекъснато влошаващ се демографски профил, като през 2012 г. Видин става първата област в България, чието средногодишно население е под 100 хиляди души. Социалната среда в областта е оценена като слаба най-вече поради лошите условия на живот на населението. Качеството на околната среда е незадоволително, а съоръжения за нейното опазване почти липсват.

Инфраструктурата постепенно се подобрява, а образованието е на средни за страната нива. Областта постига добри резултати единствено в категориите „Здравеопазване“ и „Данъци и администрация“.

Икономика

Видин е областта с най-нисък БВП на глава от населението през 2011 г. – 4990 лв. при средна стойност от 10 246 лв. за страната. През последните две години ситуацията на пазара на труда в областта постепенно се подобрява, като през 2013 г. средногодишният коефициент на безработица сред населението на възраст над 15 г. спада до 17,7% при 19,8% през 2011 г., а средногодишната заетост се увеличава до 39,6% при 35,8% през 2011 г. Въпреки това стойностите и на двата индикатора остават много по-неблагоприятни от средните за страната – безработица от 12,9% и заетост от 46,9%. В резултат на това във Видин се наблюдават едни от най-ниските средногодишни доходи – едва 3641 лв. на лице от домакинството при средно 4814 лв. за страната. Поради неблагоприятната възрастова структура на местното население голям дял от доходите се формират от пенсии – 32,0% спрямо 25,1% за страната през 2013 година. За периода 2004-2013 г. се наблюдава средногодишен темп на нарастване на доходите на домакинствата в областта от 3,7% при средно 8,5% за страната.

Видин е една от осемте области в страната, в които разходите на предприятията за придобиване на дълготрайни материални активи през 2012 г. са по-високи от тези през предкризисните 2007 и 2008 година. Чувствително подобрение се наблюдава и по отношение на привлечените чуждестранни преки инвестиции. Обемът им с натрупване към края на 2012 г. достига 61,2 млн. лв. при 33,1 млн. лв. към края на 2011 година. Въпреки тези позитивни тенденции областта остава далеч от средните за страната нива както по отношение на инвестициите в ДМА, така и по отношение на преките инвестиции от чужбина.

Местните общини се справят сравнително добре с усвояването на средства по оперативните програми на ЕС. Общо в областта към 31 януари 2014 г. са усвоени близо 42,9 млн. лв. или средно по 444,9 лв. на човек от средногодишното население през 2013 г. при средно ниво за страната от 379,8 лв. Най-висока степен на усвояване постигат общините Видин и Белоградчик, а най-ниска – Грамада и Макреш.

Данъци и администрация

Някои от ключовите местни данъци като данъка върху нежилищните имоти на юридически лица и патентния данък за търговия на гребно са под средните стойности за страната. В същото време трудно може да се обясни фактът, че основна такса като таксата за битови отпадъци на нежилищни имоти на юридически лица, макар и да намалява през 2013 и 2014 г., остава по-висока от средната такса за страната. Дейността на областната и общинските администрации в област Видин получава средни за страната оценки.

В анкетата от май 2014 г. местният бизнес оценява относително най-ниско работата на органите на съдебната власт (2,8/5,0) и общината (2,9/5,0), като и двете стойности са по-ниски от средните за страната – съответно 2,9/5,0 и 3,1/5,0. Най-високо е оценена работата на местната полиция – 3,2/5,0 при средно 3,1/5,0 за страната. С оглед на ниската оценка за прозрачност, която местната власт получава от фондация „Програма достъп до информация“ (33,7/82,4) и повдигнатите през лятото на 2014 г. обвинения за злоупотреби при възлагане на обществени поръчки, включващи кмета на община Видин, може да се очаква повишаване на възприетията за корупция сред бизнеса в последващи периоди.

Инфраструктура

Областта се характеризира с по-добра от средната за страната гъстота на пътната мрежа, но въпреки известни подобрения през 2013 г. качеството на пътната настилка остава ниско. В добро състояние са 32,3% при средно 39,6% за страната. Въпреки пускането в експлоатация на Дунав мост при Видин-Калафат извличането на максимална ползност от инфраструктурното съоръжение ще зависи от подобряването на прилежащата инфраструктура и реновирането на жп линията Видин-София-Кулата в средносрочен план.

Повишаването на оценката в категория „Инфраструктура“ от слаба през 2013 г. до средна през 2014 г. се дължи най-вече на рязкото подобрение на показателите за достъп до и използване на интернет. През 2013 г. достъп до интернет имат 44,0% от домакинствата в областта при 33,7% за преходната година. През същата година 53,3% от гражданите на възраст между 15 и 74 г. са използвали интернет, или с 10 процентни пункта повече спрямо 2012 година.

Демография

През 2012 г. Видин става първата област в България, чието средногодишно население е под 100 хиляди души. Спадът продължава и през 2013 г., като е придружен от влошаване на редица ключови

демографски показатели. Видин е една от трите области в страната заедно с Габрово и Кюстендил в които броят на населението на възраст над 65 години е над два пъти по-голям от този на населението на възраст до 14 години. През 2013 г. коефициентите на възрастова зависимост на населението са съответно 223,7% (65+/0-14 г.) и 44,8% (65+/15-64 г.) при средно 142,3% и 29,3% за страната. Областта се характеризира и с един от най-неблагоприятните коефициенти на демографско заместване (съотношение между населението на възраст 15-19 г. и това на възраст 60-64 г.) – 48,8% през 2013 г. при средна стойност от 61,5% за страната.

В област Видин традиционно се наблюдава най-високият отрицателен коефициент на естествен прираст на населението от всички области в страната. През 2013 г. неговата стойност е -14,3‰ при средна стойност от -5,2‰ за страната. Ежегодно областта бива напускана от повече хора, отколкото се заселват в нея, въпреки че нагласите на населението към миграция са в унисон със средните за страната. Област Видин остава сравнително слабо урбанизирана, като през 2013 г. 64,1% от населението живее в градовете при средно 73,0% за страната.

Образование

Училищното образование в областта се характеризира с висок относителен дял на отпадащите от начално и средно образование ученици. През целия период 2000-2012 г. този дял е по-висок от средния за страната, като през 2012 г. достига 3,4% при 2,3% за страната. Относителният дял на второгодниците през 2012 и 2013 г. е малко по-нисък от средния за страната – съответно 0,9% и 1%. От 2008 г. досега зрелостниците от областта така и не успяват да постигнат по-висок резултат от средния за страната на матурите по български език и литература, макар успеваемостта им да е близка на тази на връстниците им в повечето останали области. Средният успех за 2014 г. в област Видин е добър 4,24 при добър 4,32 за страната.

Видин е една от петте области в България, в които няма висши учебни заведения, което донякъде обяснява и факта, че областта се нарежда на предпоследно място по относителен дял на населението с висше образование. Висшистите в областта през 2013 г. са 14,6% при средно 25,6% за страната.

Здравеопазване

През 2013 г. здравноосигурени са 88,4% от лицата в областта, което е по-добра стойност от средната за страната (86,1%). В областта е налице добра осигуреност на населението с общопрактикуващи лекари, но се забелязва известен недостиг на кардиолози и интернисти. Въпреки неблагоприятната възрастова структура на местното население броят на преминалите болни през многопрофилните болници за активно лечение за 2013 г. (161 души на всеки 1000 население) е по-нисък от средния за страната – 219,9/1000 души. В проведеното изследване през май 2014 г. 31% от анкетираните споделят, че през последните 12 месеца им се е налагало да пътуват извън областта, за да получат здравни грижи (спрямо 33,5% за страната). Наблюдават се и някои неблагоприятни тенденции. Видин е една от областите с най-висок коефициент на детска смъртност през последните две години със стойности около 11‰ при средно 7-8‰ за страната.

Околна среда

Поради сравнително слабата урбанизация на областта дялът на населението, живеещо в селища с достъп до обществена канализация, е сравнително нисък – 56,2% при средно 74,3% за страната през 2012 година. По-нисък достъп до канализация се наблюдава в четири области – Враца, Разград, Силистра и Търговище. Към 2012 г. в област Видин все още няма изградена нито една станция за пречиствателни води. Такава се изгражда в момента в община Видин, като се очаква да бъде завършена през 2015 година.

От 2010 г. насам данните за емисиите на въглероден диоксид в атмосферата за областта са определени като конфиденциални от НСИ. През последната година, за която има данни, Видин е на 6-о място по най-висока концентрация на този тип вредни емисии спрямо територията. Гражданите дават средна оценка на качеството на околната среда в областта (3,1/5,0), която обаче е по-ниска от средната за страната – 3,3/5,0.

Социална среда

Област Видин е с най-лош резултат по почти всички водещи показатели за социално включване и условия на живот през 2011 г. Относителният дял на бедните спрямо линията на бедност за областта достига 34,1% при средно 21,2% за страната. Дялът на лицата, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа дейност, и този на лицата, живеещи с материални лишения, е съответно 31,1% и 56,4% при средно 11,2% и 44,1% за страната. Престъпността в областта е около

средните нива, като на всеки 1000 души от средногодишното население през 2013 г. са регистрирани 10,5 престъпления срещу личността и собствеността.

Въпреки че културният живот в областта не е особено активен, през последните години се наблюдава повишаващ се интерес към местните театри. При 21,2 хиляди посещения през 2009 г. през 2013 г. са регистрирани 32,4 хиляди. Местните жители са относително най-неудовлетворени от качеството на инфраструктурата и стандарта си на живот. Най-високи оценки получават жилищните условия и местната образователна система.

Ключови показатели за област Видин

Показател/година	2009	2010	2011	2012	2013
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	4 879	4 681	4990	n.a.	n.a.
Коефициент на заетост на населението над 15 години (%)	36,4	35,0	35,8	37,0	39,6
Коефициент на безработица на населението над 15 години (%)	13,0	13,1	19,8	17,4	17,7
Дял на бедните спрямо линията на бедността за областта (%)	29,3	36,2	34,1	n.a.	n.a.
Коефициент на възрастова зависимост (65+ към 15-64 г.), (%)	37,6	37,8	41,7	42,8	44,8
Коефициент на естествен прираст (‰)	-13,8	-14,8	-15,2	-16,0	-14,3
Коефициент на механичен прираст (‰)	-6,9	-6,2	-1,9	-3,8	-7,1
Дял на населението с висше образование, 15-64 г. (%)	16,4	18,9	18,1	15,7	14,6
Процент оценки на матурите по БЕЛ под среден 3,00	6,2	3,6	1,9	8,3	3,7
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,2	4,3	4,5	4,1	4,2
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	n.a.	43,4	30,0	29,4	32,3
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	25,3	27,7	46,6	33,7	44,0
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с ПСОВ (%)	0,0	0,0	0,0	0,0	n.a.
Дял на здравноосигурените лица (%)	89,5	86,7	89,8	89,1	88,4
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	160,4	142,7	150,2	148,4	161,6
Средногодишен доход на лице от домакинство, лв.	3 385	2 794	3 052	3 615	3 614